

De altfel, confruntînd originalul românesc cu traducurile, s-a constatat că greutatea cel mai des întîlnită este legată de sintaxa stilului lui Caragiale. Dacă pentru vocabular sau morfologie s-au găsit soluții remarcabile, în probleme de sintaxă normele limbii literare slovace nu le-au mai permis traducătorilor libertatea în alegerea construcțiilor.

În același timp, trebuie subliniat interesul traducătorilor de a pătrunde într-o operă a cărei originalitate de expresie reclamă un efort deosebit, totuși ascendent. În traducurile din literatura română în limba slovacă, operele lui Caragiale se înscriu printre cele mai reușite, atît prin frumusețea transpunerii, cît și prin alegerea făcută. Observația că din Caragiale s-a tradus în alte limbi la întîmplare și după preferințe subiective¹ își găsește explicația în necunoașterea trăsăturilor caracteristice personalității artistice a scriitorului. Jindra Hušková (care este de altfel o prietenă a literelor românești și o neobosită popularizatoare a literaturii noastre) a selecționat din Caragiale cele mai reprezentative lucrări. Analiza traducerilor dovedește că, J. Hušková și L. Floréan au înțeles sensul operei lui Caragiale, unde replica și cuvîntul au o anumită relație legată de lumea și atmosfera evocărilor scriitorului. Dincolo de dimensiunea lor lingvistică, traducerile dovedesc însușirea conștiințioasă a posibilităților de relatare specifice artei lui Caragiale și atestă grija și exigența pentru respectarea artistică a valorilor.

Traducerile sînt mai mult decît meritorii, operele lui Caragiale în limba slovacă constituind un act incontestabil de cultură².

Ecoul operei lui Caragiale în limba slovacă nu se rezumă însă numai la traduceri. Interesul și prețuirea pentru creația lui Caragiale apar și mai convingător dintr-o serie de studii și articole consacrate personalității scriitorului nostru. Astfel, în studiul introductiv la primul volum al traducerilor, J. Hušková, discutînd criteriul de integrare a scriitorului român în arta realistă, sublinia la Caragiale forța de înfățișare a vieții și de creare a personajelor. În afara semnificației sociale a operei, la Caragiale autoarea studiului vede filonul realist și în problemele de compoziție, desprinse din proza acestuia. Întrucît în proza scriitorului nostru faptele anterioare se recompun adesea din relatările altor personaje, problemele de compoziție nu pot fi înțelese în afara lor. De aici, observația că „... fiecare personaj (al lui Caragiale — G.C.) vorbește într-o limbă proprie, deosebită, folosind expresii caracteristice...”, iar despre maniera de creare a personajelor se spune: „... Caragiale a dat fiecărui personaj un nume, care trădează dinainte cititorului sau spectatorului trăsăturile de caracter...”³.

¹ Vezi în această privință și Val. Panaitescu, *Caragiale peste hotare*, în «Iașul nou», IV, 1952, nr. 1, p. 134.

² Considerînd că cele mai multe traduceri, sub formă de opere, s-au făcut din Caragiale în diverse limbi în perioada 1950—1960, traducerile din slovacă se numără printre primele, după chineză și rusă (1951), ucraineană (1952), urmate de traducerile din germană (1959) și georgiană (1960). Vezi și I. L. *Caragiale sur les scènes roumaines et étrangères*, în *Buletinul* editat de Consiliul național al R. S. România pentru UNESCO, București, 1962, p. 123, precum și în «Viața Românească», nr. 6, 1962, p. 259 ș.u.

³ J. Hušková, I. L. *Caragiale*, în CV, I, p. 19—20 „... Caragiale každú svoju postavu označil menom, prezrádzajúcim vopred čitateľovi alebo divákovi charakter osoby... Každá jeho postava hovorí zvláštnou, svojskou rečou, používa charakteristické úslovie...”